

Sygn. akt I CSK 1879/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z powództwa B. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą we W.
przeciwko S. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w M.
o zapłatę
w sprawie z powództwa S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w M..
przeciwko B. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą
w W. i T. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.
o zapłatę
w sprawie z powództwa S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w M.
przeciwko I. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w M.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 18 czerwca 2021 r., sygn. akt I AGa 83/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od S. sp. z o.o. w M. na rzecz B. sp. z o.o. w W.
kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powódka S. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w M. wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj. art. 483 § 1 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c.: 1) „poprzez konieczność rozstrzygnięcia skutków zapisów umownych dotyczących kar umownych nie wyznaczających górnej granicy tych kar, co zauważył już Sąd II instancji wskazując na str. 12 uzasadnienia, iż: >>W praktyce zastrzeżenie nadmierności wysokości kary umownej, niewspółmiernej do uszczerbku jaki poniósł wierzyciel może prowadzić do dwojakiego rozwiązania. Jednym z nich jest uznanie zastrzeżenia kary umownej za sprzeczne z naturą zobowiązania z mocy art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 2 k.c. (...) Drugim rozwiązaniem sytuacji, gdy zastrzeżona kara umowna jest za wysoka lub nie określono jej górnego pułapu jest miarkowanie wysokości kary umownej. Zgodnie z art. 484 § 2 k.c., jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej mierze wykonane dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana<<”. Powód powołał się też na istnienie potrzeby wykładni art. 483 § 1 k.c. w zw. art. 361 k.c. poprzez konieczność rozstrzygnięcia kwestii zasadności zasądzenia kary umownej w sytuacji, gdy wierzyciel nie poniósł szkody z tytułu opóźnienia w wykonaniu zobowiązania.

Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów prawa budzących wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie jest natomiast zasadne wtedy, gdy mający wywoływać wątpliwości przepis nie został dostatecznie wyjaśniony przez doktrynę i orzecznictwo, w szczególności Sądu Najwyższego.

Przepisy, na potrzebę wykładni których wskazała S. Sp. z o.o. były już przedmiotem wykładni przez Sąd Najwyższy, a sposób ich zastosowania w niniejszej sprawie wymaga oceny uwzględniającej okoliczności faktyczne ustalone przez Sądy *meriti*, które to okoliczności nie mogą być podważane w ramach podstaw skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.) i byłyby wiążące dla Sądu Najwyższego przy jej rozpoznawaniu (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Spośród pozostających w związku – i z tego powodu połączonych do wspólnego rozpoznania – spraw załatwionych wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 18 czerwca 2021 r., sprawa z powództwa B. Sp. z o.o. w W. przeciwko S. Sp. z o.o. o zapłatę została prawomocnie zakończona rozstrzygnięciem oddalającym powództwo; powód B. Sp. z o.o. nie wywiódł skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna, której potrzeba przyjęcia do rozpoznania jest niniejszym rozważana, została wniesiona w sprawie, w której S. Sp. z o.o. domagała się zasądzenia od B. Sp. z o.o. we W. i T. Sp. z o.o. w P. kwoty 84.963,05 zł z odsetkami oraz w sprawie, w której S. Sp. z o.o. domagała się zasądzenia od I. Sp. z o.o. we W. kwoty 131.856 zł z odsetkami. O wyniku wszystkich trzech postępowań zadecydowała wykładania tych samych postanowień umownych odnoszących się do kar za opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy.

Problem szkody wierzyciela, jako warunku dochodzenia kar umownych został wyjaśniony w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 6 listopada 2003 r., III CZP 61/03 (OSNC 2004, nr 5, poz. 69). Uchwale tej została nadana moc zasady prawnej, a argumentów, które by można uznać za dostateczne do wszczęcia postępowania zmierzającego do odstąpienia od zasady prawnej, skarżący nie przedstawił.

Na temat treści postanowień umownych o karach ustalanych przez same strony, ustawodawca wypowiedział się w art. 483 § 1 k.c., który to przepis musi być stosowany łącznie z art. 353¹ k.c. W świetle tej regulacji zastrzegając w umowie

sankcje w postaci kar umownych strony muszą określić te postacie naruszenia zobowiązania, których wystąpienie będzie się łączyć z obowiązkiem zapłacenia kary, jak też sumę pieniężną mającą prowadzić do naprawienia szkody wynikającej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Strony umowy korzystają ze swobody w oznaczeniu obu tych elementów konstrukcji kary umownej, ich ustalenia muszą być jednak na tyle precyzyjne, aby umożliwiły obiektywne jej oznaczenie, a naruszenie tej zasady będzie skutkować sankcją nieważności tego zastrzeżenia umownego (art. 58 § 3 k.c.).

W uchwale z 9 grudnia 2021 r., III CZP 26/21 (OSNC 2022, nr 7/8, poz. 70) Sąd Najwyższy przyjął, że mechanizm naliczania kar umownych nie może być tak skonstruowany, by miały one charakter sankcji stosowanej w nieskończoność. Maksymalna wysokość kary umownej nie musi być wyrażona w kwocie pieniężnej; wystarczy, że można ją oznaczyć na podstawie umowy i w świetle okoliczności sprawy. Skoro kara umowna jest zastrzegana jako element stosunku umownego łączącego strony, to pozostaje w funkcjonalnej z nim łączności. Wykonanie umowy, usunięcie ewentualnych wad w jej wykonaniu albo rozwiązanie umowy to stany i sytuacje, z którymi można powiązać zakończenie podstaw do naliczania kar za niewłaściwe wykonanie zobowiązania, w tym co do terminu, w jakim świadczenie zobowiązanego miało być spełnione. Każda z tych sytuacji może, stosownie do uzgodnień między stronami, spowodować naliczenie kar umownych, lecz żadna nie uzasadnia ich naliczania w nieskończoność, czyli bez odwołania się (wyraźnie lub w sposób możliwy do określenia w okolicznościach sprawy) do zdarzenia, którego wystąpienie usunie podstawy do naliczania kar. W okolicznościach niniejszej sprawy takim zdarzeniem w odniesieniu do kar za opóźnienie w wykonaniu zobowiązania umownego był moment jego wykonania. Nie sposób w takim przypadku twierdzić, że uzgodnione przez strony postanowienia umowy nie określały końcowego terminu naliczania kar za opóźnienie w wykonaniu zobowiązania ani ich kwoty maksymalnej. Naliczone w tych okolicznościach kary zostały nadto jeszcze zmiarkowane przez Sądy *meriti*.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania S. Sp. z o.o. powołała się także na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), polegającą na „braku uwzględnienia w wyroku Sądu II Instancji solidarności

biernej pomiędzy B. Sp. z o.o. (generalnym wykonawcą) a T. Sp. z o.o. (inwestorem), istniejącej na podstawie art. 647¹ § 1 k.c., wobec zgłoszenia S. Sp. z o.o. jako podwykonawcy oraz zaakceptowania go na piśmie poprzez T. Sp. z o.o.”

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

Sąd Apelacyjny w ostatnim akapicie uzasadnienia na s. 15 wyjaśnił, z jakich przyczyn nie znalazł podstaw do przypisania T. Sp. z o.o. solidarnej odpowiedzialności za spełnienie świadczenia zasądzonego od B. Sp. z o.o. na rzecz S. Sp. z o.o., a skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawił argumentów wykazujących oczywistą błędność tego stanowiska.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 11 i 3 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800).